

Celebrem el **Nadal** a Vila-real

Salutació de la regidora	3
Conte: <i>Les vacances de Nadal</i>	4
Activitats	12
El naixement	14
Nadala	15
Casca de Reis	16
Gastronomia de Nadal	17
<i>Tirorí, tirorí</i>	18
Els Reis d'Orient	19

Publicació de la Regidoria de Normalització Lingüística de
l'Ajuntament de Vila-real

Autors dels textos: Recuperem

Autor dels dibuixos i disseny: Pasku.com

Coordinació i revisió: Regidoria de Normalització Lingüística de
l'Ajuntament de Vila-real

Primera edició: desembre de 2017

Segona edició: desembre de 2019

Salutació de la regidora

La celebració del Nadal és una tradició molt arrelada a la nostra ciutat. La presència de naixements, les nadales, les trobades familiars, les llargues sobretauls dels dies festius, la il·lusió de les xiquetes i els xiquets, la carta als Reis d'Orient, les bones intencions i els desitjos per a l'any que comença conformen una realitat que coneixem com a esperit nadalenc.

Enguany, la Regidoria de Normalització Lingüística vol contribuir a aquest esperit nadalenc amb la reedició del quadern *Celebrem el Nadal a Vila-real*. Una publicació que vol portar als col·legis la màgia del Nadal per a redescobrir el sentit d'aquesta festa entre l'alumnat dels centres educatius.

Aquest quadern pretén mostrar als més menuts com celebrem el Nadal a Vila-real a través d'un conte que repassa les nostres tradicions nadalenques (l'arribada del Missatger Reial, la Cavalcada, el Tirorí, tirorí, les casques) i un conjunt d'activitats variades en valencià per a treballar el vocabulari característic d'aquestes festes. El contingut del quadern ha estat elaborat per l'equip de Recuperem, amb la coordinació de la Regidoria de Normalització Lingüística.

I, com no podria ser d'una altra manera, aquesta Regidoria continua amb la campanya de les cartes als Reis d'Orient en valencià, que es repartiran durant les pròximes setmanes, juntament amb aquest quadern, amb un disseny personalitzat per a la nostra ciutat que incorpora el tradicional Tirorí, tirorí.

Espere que tots aquests materials didàctics us resulten de profit i us desitge que gaudiu de les festes de Nadal que són tan entranyables per a les famílies de Vila-real!!!

Noelia Samblás Gurrea

Regidora de Tradicions, Relacions
Institucionals i Normalització Lingüística

Conte: **Les vacances de Nadal**

Com tots els dies, Jordi s'havia alçat a les huit del matí per a arribar puntual a escola, però l'entusiasme amb què baixava les escales per a prendre el desdjuní feia pensar que aquell no era un dia com qualsevol altre. Era el 22 de desembre, el dia del sorteig de la grossa de Nadal i, per tant, l'últim dia abans de començar les vacances. El seu avi Vicent ja estava preparat davant del televisor per a veure si seria un dels afortunats a rebre algun dels premis.

—Bon dia, Jordi.

—Bon dia, iaio. Ja ens hem fet rics?

—Ha ha ha! —riqué el iaio Vicent—, encara no, però almenys som rics en estima, no?

—Sí que ho som —somriqué Jordi—, en estima i en il·lusió, iaio, el dia 26 de desembre arribaran al poble els missatgers reials —els ulls se li il·luminaven més a cada paraula que deia— i jo ja estic preparant la carta.

—Molt bé, però abans vés i desperta la teua germana. La mare i la iaia estan afaenades a la cuina preparant els pastissets de moniato i de cabell d'àngel i no deuen saber quina hora és.

En arribar el dia 24 la casa bullia d'alegria, era la nit de Nadal i el bon menjar estava assegurat. Jordi i la seua germaneta Anna ajudaven el iaio a muntar el naixement al menjador. Hi havia moltíssimes figuretes i decorats en miniatura, però Anna havia agafat el bou i la mula i jugava amb ells distreta.

—Anna, per favor, pots donar-li al iaio eixes figuretes i buscar les de Sant Josep, la Mare de Déu i el Jesuset? —va demanar Jordi.

—Clar, Jordi, però l'ala de l'àngel i la vara d'aquell pastor s'han partit i no sé com es poden arreglar.

—No patisques, ara li ho portaré al pare.

Pere, el pare de Jordi, estava a la cuina ajudant la mare a preparar el sopar mentre la iaia Carme amania una font plena de torrons, massapà, neules, mantegades, polvorons i unes copetes de mistela per als majors.

—Pare, pots arreglar estes dos figuretes del naixement? S'han trencat i nosaltres no sabem fer-ho.

—Tranquil, deixa-ho i el pare s'encarregarà. Però vés avisant la resta que es preparen per a sopar, sinó no ens donarà temps després a anar a la missa del gall.

En anar-se'n Jordi, els pares van començar a preparar les pilotes per al dinar de l'endemà, que era el dia de Nadal.

.....

Ja sonava el despertador i la iaia Carme pujava les escales per a despertar Jordi i Anna, però en obrir la porta de l'habitació va trobar-se els dos germans desperts i amb les cartes a la mà. Era el dia 26 de desembre, Sant Esteve i, per tant, en un parell d'hores arribarien a la plaça Major els missatgers dels Reis d'Orient.

—Bon dia, iaia! —va exclamar Anna molt contenta—. Ja estem quasi preparats per a tirar la carta.

—Ja ho veig —somriqué la iaia—, heu sigut molt matiners.

Tots tres baixaren ràpidament a desdejunar, mentre Anna recordava a la iaia que en arribar a la plaça havien de comprar el segell antonià perquè la carta arribara ràpidament a l'Orient. En aquell moment, el iaio va entrar a la cuina molt content, per fi havia acabat la disfressa de pastoret que Jordi necessitava per a l'obra de teatre en la qual participaria a la vesprada durant el Pregó de Reis.

-Al final l'he trobat! El sarronet que jo utilitzava per a anar al camp de menut, és perfecte per a la disfressa.

-Gràcies, iaio, segur que dins em cap bé la manteta que he d'ofrenar al Jesuset durant el teatre. Però, podem anar-nos-en ja a la plaça? -exclamà Jordi nerviós-. Vull veure arribar els missatgers i, a més, hauríem de comprar palla i garrofes per a deixar als rossins la nit de Reis!

Llig les preguntes i encercla la resposta correcta:

- Quin sorteig té lloc abans de les festes de Nadal?

- a) grossa de Nadal b) cistella c) joguets

- Amb què es poden farcir els pastissos de Nadal?

- a) crema de cacau b) nata c) moniato i cabell d'àngel

- Quins són els personatges més importants del naixement?

- a) Sant Josep, la Mare de Déu i el Jesuset b) les estrelles
c) els torrons i els polvorons

- Quina missa se celebra la nit de Nadal?

- a) missa del pollastre b) missa del gall c) missa de la granota

- Què han de portar les cartes que lliurem als missatgers reials el dia 26 de desembre?

- a) segell antonià b) dolços c) joguets

Per fi havia arribat el 5 de gener, les vacances de Nadal començaven la seua recta final i Jordi i Anna es preparaven per al dia que amb més il·lusió havien esperat, el dia de la Cavalcada de Reis. Enrere havien

quedat ja l'enuig que Anna va agafar el dia dels Innocents, perquè el seu germà li havia canviat el sucre per la sal durant el desdèjuni, i la nit de Cap d'Any en què no van parar de cantar nadales amb els seus cosins. A la vesprada, el pare els va ajudar a posar-se els abrics i tots junts van anar cap al centre de la ciutat a esperar l'aparició de Melcior, Gaspar i Baltasar. Com cada any, la Joventut Antoniana havia treballat amb afany durant mesos per a tenir-ho tot enllestit per a l'arribada dels Reis d'Orient i, en començar a escoltar la música dels tambors i veure les pancartes que donaven pas a les carrosses i els grups d'animació, Jordi i Anna començaren a tremolar d'emoció.

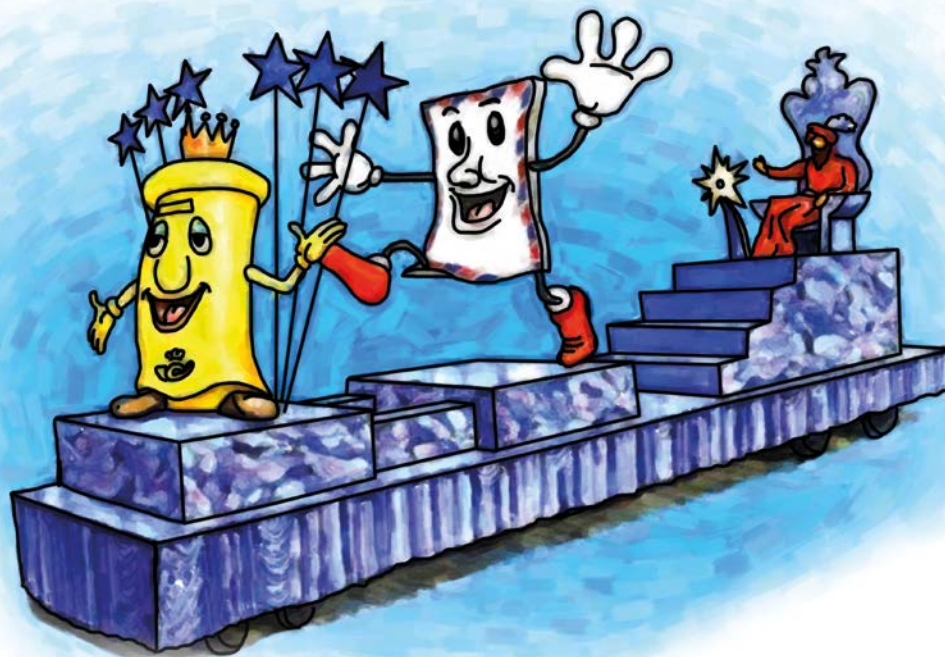
—Mare! —va cridar Anna—, creus que el rei Melcior em veurà bé? Com que és tan vellet tal vegada no s'hi veu bé.

—Tranquil·la, Anna, de segur que et veu bé, tan sols has de cantar ben fort el *Tirorí* perquè els Reis es fixen en tu, ja saps com els agrada sentir eixa cançoneta.

Les carrosses anaren succeint-se i de sobte començaren a sentir-se les dolçaines que pregonaven l'arribada dels Reis i de les seues corts de patges. Tant xiquets com majors cantaren ben fort el *Tirorí* i una pluja de caramels començà a cobrir-los. Els Reis saludaven a grans i menuts des de les carrosses mentre els patges transportaven les ofrenes que regalarien a Jesús durant l'adoració a la plaça Major. Melcior, com cada any, portaria l'or; Gaspar, l'encens, i Baltasar li oferiria la mirra.

—Pare! —va cridar Jordi—, anem ràpid a la plaça, vull escoltar el que els Reis ens han de dir.

En arribar davant de l'Ajuntament els Reis eixiren al balcó. Tots tres van parlar de com de contents estaven de veure'ls un any més i de la necessitat de portar-se bé i fer cas dels pares, d'estimar els altres i de

compartir amb aquells que més ho necessiten. Una vegada acabat el discurs iniciaren la gran tasca de repartir il·lusió i regals per a tots.

–Vinga, anem cap a casa! Hem de sopar i gitar-nos a dormir si volem que els Reis passen esta nit per allí! –va cridar el iaio Vicent–. No perdem temps!

–Sí! Anem, anem! –digué la iaia Carme–. Tinc moltes ganes de tastar eixe tortell de Reis que han fet a la pastisseria. Qui sap? Tal vegada m'ix la figureta del rei.

–O la fava! –va riure Jordi.

Eren les huit del matí i Jordi es va alçar d'un bot i va anar corrents a despertar la seua germaneta.

—Anna, Anna! Desperta! —va cridar-li mentre la sacsava—. Els regals ja deuen ser al balcó!

—Què dius? Quins regals? —va dir-li la xiqueta mentre es fregava els ulls.

De sobte, Anna va obrir els ulls de bat a bat. Ja no estava mig adormida i recordava perfectament totes les emocions viscudes la nit anterior. Era el 6 de gener, el dia de Reis, i com bé deia Jordi els regals havien de ser al balcó. Eixiren corrents del dormitori i arribaren al balcó que donava al carrer. Allí hi havia un paquet ben gran i una cistella plena de dolços per a cadascun.

—Jordi! Mira quines casques més grans hi ha a les cistelles. Em menjaria la meua de seguida!

—No córregues tant, senyoreta! —va dir la veu de la iaia Carme des de la porta— o et farà mal la panxa.

Jordi ja estava desembolicant la seua caixa i dins va trobar una bicicleta de color roig brillant i un conte d'aventures com a ell li agradaven. Anna, amb rapidesa, va desempaperar la seua caixa; dins hi havia un patinet de color blau elèctric i un trencaclosques de pardalets. Els Reis, com cada any, havien encertat amb els regals, però a banda els

havien deixat una nota en la qual els demanaven que recordaren compartir aquells presents que ells els feien amb altres xiquets i xiquetes.

–Mare! Pare! Mireu, els Reis han fet cas dels regals que volíem –va dir Jordi.

–I no vos han deixat gens de carbó? Ni del dolcet? –va riure el iaio.

–No! Ens hem portat molt bé enguany i, per tant, tenim dolços i una casca ben gran. La puc tastar ja? –va demanar Anna amb cara suplicant.

–Sí –va dir la mare–, però sols un trosset.

Tots entraren de nou dins de casa i començaren a gaudir dels regals que els Reis els havien deixat. Les festes de Nadal i Reis arribaven a la seua fi, però com cada any a la ciutat de Vila-real els seus habitants les havien viscudes amb molta intensitat i un rerefons molt solidari.

Llig les preguntes i encercla la resposta correcta:

- Com s'anomenen les cançons típiques del Nadal?

- a) partitures b) nadales c) poemes

- Què regalaren Melcior, Gaspar i Baltasar al Jesuset?

- a) or, xocolata i palla b) encens, garrofes i casques c) or, encens i mirra

- Quin és el dolç típic de la nit de Reis? I del dia de Reis?

- a) tortell i casques b) xocolata i nata c) trufa i llima

- Què ens deixen els Reis d'Orient si ens hem portat malament durant l'any?

- a) piruletes b) torrons c) carbó

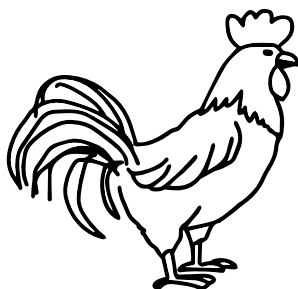
Ompli la graella amb el nom de la festa
i un dibuix dels dies festius de Nadal.

22 de desembre

grossa de Nadal

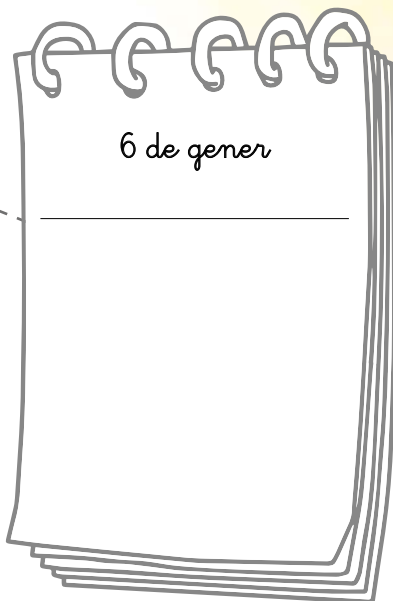
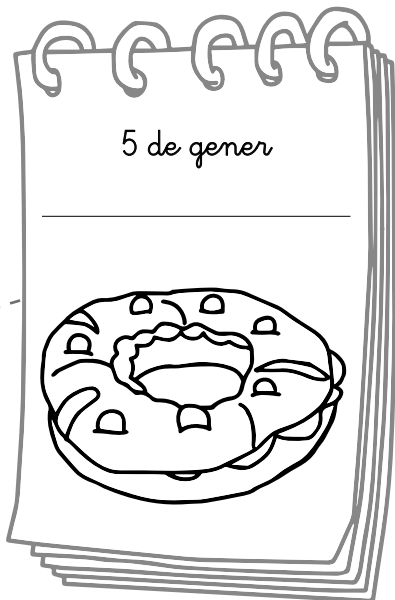
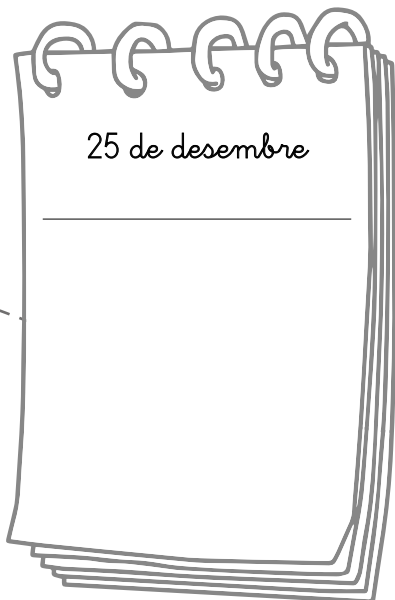
24 de desembre

31 de desembre

1 de gener

★ Missatger Reial ★ nit de Reis ★ grossa de Nadal ★ Cap d'Any ★
★ dia de Reis ★ Nadal ★ nit de Cap d'Any ★ nit de Nadal ★

Col·loca els adhesius on corresponga:

El vint-i-cinc de desembre

El vint-i-cinc de de-sem-bre, fum, fum, fum!

El vint-i-cinc de de-sem-bre, fum, fum, fum! Ha nas - cut un Je - su -

set ros i blan - quet, ros i blan - quet, fill de la Ver-ge Ma - ri - a ha nas-

cut a l'es - ta - bli - a, fum, fum, fum! Ha nas -

El vint-i-cinc de desembre, fum, fum, fum
El vint-i-cinc de desembre, fum, fum, fum
Ha nascut un Jesuset ros i blanquet, ros i blanquet;
fill de la Verge Maria, ha nascut a l'establia, fum, fum, fum
Ha nascut un Jesuset ros i blanquet, ros i blanquet;
fill de la Verge Maria, ha nascut a l'establia, fum, fum, fum

Allà dalt de la muntanya, fum, fum, fum
Allà dalt de la muntanya, fum, fum, fum
Hi ha dos pastorets, abrigadets, abrigadets,
amb la pell i la samarra, mengen ous i botifarra, fum, fum, fum
Hi ha dos pastorets, abrigadets, abrigadets,
amb la pell i la samarra, mengen ous i botifarra, fum, fum, fum

Casca de Reis

Ingredients:

- 500 g d'ametla mòlta
- 500 g de sucre
- 100 ml d'aigua
- la ratlladura d'una llima
- 3 o 4 ous
- 500 g de confitura de moniato
- 200 g de sucre de llustre

Elaboració:

Poseu l'aigua i el sucre en un cassó al foc. Traieu-ho quan comence a bullir i el sucre estiga completament dissolt.

Aboqueu l'ametla barrejada amb la ratlladura de la llima i pasteu-ho tot fins a obtenir una massa homogènia i fina. A continuació, agafeu un motle redó cobriu les parets amb massapà i ompliu-lo amb la confitura de moniato. Tapeu amb més massapà, pegueu-li la volta i traieu-ho del motle. Unteu amb el rovell de l'ou.

Calfeu el forn a 180 graus i coeu les casques durant uns 10 o 12 minuts. Quan ja estiguen daurades, traieu-les i afegiu el sucre de llustre.

Gastronomia de Nadal

Relaciona amb fletxes cada paraula amb la imatge corresponent:

raïm

polvorons

torrons

mantegades

castanyes

pilotes de Nadal

pastissets

massapà

dàtils

nous

Tirorí, tirorí,
sinyo rei estic ací!

_____ i _____,

tot pal seu _____!

_____ i _____,

tot per a mi!

Els Reis d'Orient

Pinta el dibuix i ompli els buits amb les lletres que falten:

M__LC__OR

G__SP__R

B__LT__SA__

O__

ENC__N__

MI__R__

Tirorí, tirorí,
sinyo rei estic ací!
Palla i garrofes,
tot pal seu rossí!
Casques i avellanes,
tot per a mi!

Escolta la cançó
del Tirorí, tirorí
amb aquest codi QR:

Organitza i patrocina:

Ajuntament
de **Vila-real**
Tradicions,
Relacions Institucionals
i Normalització Lingüística

Junts
 Vila-real
avança en valencià

Col·laboren:

**GENERALITAT
VALENCIANA**
Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

**SEMPRE
TEUA**
La teua llengua

